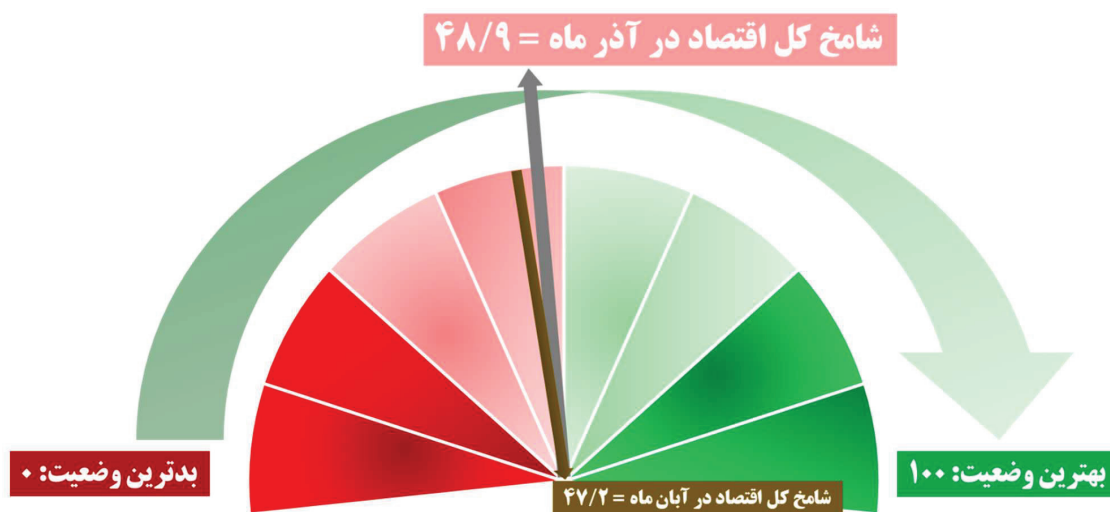

طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

نتایج کلیدی:

- شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در آذرماه سال جاری نسبت به ماه گذشته کاهش داشته هرچند از شدت کاهش آن کاسته شده است و کماکان تداوم روند کاهشی انتظارات از وضعیت کسب و کارهای کشور برای بیست و یکمین ماه متوالی از ابتدای سال ۱۴۰۳ تاکنون، یادآوری می شود.
- بالاترین میزان شاخص قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده طی ۴۳ ماه گذشته از خرداد ماه سال ۱۴۰۱، که این روند افزایشی به تدریج و با تاخیر به سمت شاخص قیمت مصرف کننده (تورم) منتقل می شود. این در حالیست که در حال حاضر شاخص قیمت محصولات تولیدشده یا خدمات ارائه شده طی ۳ ماهه پاییز افزایش معناداری را نسبت به ماه های گذشته نشان می دهد.
- شاخص میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی برای هفتمین ماه متوالی از خرداد سال جاری کاهشی است و نگرانی از شروع مجدد افزایش نرخ بیکاری در بخش رسمی و صنایع تولیدی و کارخانه ای و به تبع آن افت نسبی درآمدهای صندوق های بازنشستگی و کاهش نسبت پشتیبانی آن وجود دارد.
- کاهش شاخص موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده همراه با کاهش تقاضای خرید کالاها برای سیزدهمین ماه متوالی از آذرماه سال ۱۴۰۳ نگرانی را زیاد می کند و نیازمند تدابیر پیشگیرانه است.
- شاخص میزان صادرات کالا یا خدمات کمترین مقدار پنج ماهه خود را ثبت کرده است که موید کاهش درآمد ارزی ناشی از صادرات غیرنفتی است و موید توجه سریع و صریح به موضوع صادرات غیرنفتی و رفع تعهدات ارزی و اصلاح نظام انگیزشی آن است.

مرکز پژوهش های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

شامخ کل اقتصاد

تعدیل فصلی نشده: ۴۸/۰ تعدیل فصلی شده: ۴۸/۹

- ✓ شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در آذرماه برابر با ۴۸/۹ محاسبه شده است و حاکی از آن است که وضعیت کل کسب و کارهای کشور برای بیست و یکمین ماه متوالی از ابتدای سال ۱۴۰۳ تاکنون، روندی کاهشی داشته است.
- ✓ شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در آذرماه، معادل ۵۰/۹ محاسبه شده است که پس از ۱۲ ماه متوالی کاهش، برای اولین بار از آذر سال قبل تاکنون به محدوده خنثی بازگشته است که وضعیت شاخص را مانند ماه قبل گزارش کرده است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی برای هفتمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی (۵۰) قرار گرفته است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده در آذرماه برای سیزدهمین ماه متوالی کاهش داشته است.
- ✓ شاخص قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده به بالاترین سطح خود در ۴۳ ماهه اخیر از خرداد ماه سال ۱۴۰۱ رسیده است و شاخص قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده بیشترین مقدار ۳۲ ماهه خود را از اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۲ به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل در آذرماه کاهش داشته است و کمترین مقدار دوازده ماهه خود از دی ماه سال گذشته را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص انتظارات در مورد میزان فعالیت های اقتصادی در ماه آینده، در آذرماه کمترین میزان سه ماهه خود را در پاییز سال جاری به ثبت رسانده است.

شامخ بخش صنعت

تعدیل فصلی نشده: ۴۷/۵ تعدیل فصلی شده: ۴۹/۹

- ✓ شاخص مدیران خرید صنعت ایران (تعدیل شده) در آذرماه برای دومین ماه متوالی، روندی کاهشی دارد هرچند از شدت کاهش آن کاسته شده است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی کمترین مقدار ۵ ماهه خود را از مرداد ماه سال جاری به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده در آذرماه کمترین مقدار ۷۸ ماهه خود را از تیر ماه سال ۱۳۹۸ به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص قیمت خرید مواد اولیه به بیشترین مقدار ۶۲ ماهه خود از آبان ماه سال ۱۳۹۹ رسیده است.
- ✓ شاخص میزان صادرات کالا کمترین مقدار پنج ماهه خود را ثبت کرده است.

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد

از جمله شاخص‌های مهم برای نشان دادن شرایط کلی سرمایه‌گذاری مولد و توسعه کسب‌وکار کشور، **شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد** است زیرا که نگرش و انتظارات فعالان تجاری و اقتصادی کشور برای شرایط موجود و آینده، در این شاخص نمایان می‌شود. براساس آخرین نظرسنجی میدانی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران در آذرماه ۱۴۰۴، تداوم رکود در اقتصاد بر اساس شاخص مدیران خرید کل اقتصاد ایران (پس از تعدیل فصلی) به رغم بهبود نسبی نسبت به ماه قبل آن است. مقدار این شاخص برای آذرماه برابر با $48/9$ برآورد شده و حاکی از آن است که وضعیت کل کسب‌وکارهای کشور در این ماه برای بیست و یکمین ماه متوالی، روندی رکودی و کاهشی داشته‌است. کاهش این شاخص در آذرماه بازتابی از افت هم‌زمان چهار مؤلفه از میان پنج مؤلفه اصلی تشکیل‌دهنده شامخ کل اقتصاد (شامل میزان تولید محصول یا ارائه خدمت، سرعت انجام و تحویل سفارش، موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده و میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی) است که روندی نزولی نشان می‌دهد.

شاخص مقدار تولید محصول یا ارائه خدمات در آذر ماه، معادل $49/0$ محاسبه شده‌است که با وجود کاهش ملایم‌تر نسبت به ماه قبل، همچنان برای بیست و یکمین ماه متوالی کمتر از محدوده‌ی خنثی (50) باقی مانده‌است. در این ماه، جهش شدید نرخ ارز و افزایش تدریجی قیمت مواد اولیه و واسطه‌ای، به همراه تداوم محدودیت منابع مالی از مهم‌ترین عوامل افت فعالیت کسب‌وکارها عنوان شده‌است.

شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در آذر ماه، معادل $50/9$ محاسبه شده‌است که پس از دوازده ماه کاهش متوالی برای اولین بار از آذر ماه سال گذشته تاکنون به محدوده خنثی بازگشته‌است. با توجه به افزایش نرخ ارز و انتظار از وضعیت نسبی نااطمینانی کسب و کارها زمینه برای افزایش نسبی سفارشات جدید مشتریان را به دنبال داشته‌است. با اینحال نااطمینانی اقتصادی، افزایش و بی‌ثباتی نرخ ارز و گسترش تدریجی نرخ تورم به سمت بالا، همچنان سمت تقاضا را در سطوح ضعیف خود نگه داشته‌است.

شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی برای هفتمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی (50) قرار گرفته‌است. محدودیت‌های مالی بنگاه‌ها برای توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و تامین نقدینگی مورد نیاز همراه با کاهش دستمزد واقعی باعث شده تا انگیزه نیروی کار کاهش یابد و کمبود نیروی متخصص و تکنیسین مورد نیاز واحدهای صنعتی و تولیدی تشدید شود. بدیهی است این وضعیت در کلان اقتصاد می‌تواند کاهش نسبی درآمدهای جدید صندوق‌های تامین اجتماعی را در پی داشته باشد.

شاخص موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده در آذر ماه همراه با کاهش تقاضای خرید کالاها برای سیزدهمین ماه متوالی کاهش داشته‌است. افزایش شدید نرخ ارز و قیمت مواد اولیه و تداوم محدودیت‌های تخصیص ارز در شرایطی که شرکت‌ها با کمبود شدید منابع مالی مواجه هستند باعث شده تا با کمبود شدید مواد اولیه روبرو باشند در همین حال عدم دسترسی به نهاده‌ها به خصوص از طریق عملکرد ناکارآمد بورس کالا و عدم تأیید ثبت سفارش وزارت صمت، بر مشکلات زنجیره تأمین افزوده‌است و نیازمند تدابیر پیشگیرانه است.

به دنبال جهش نرخ ارز، **شاخص قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده** به بالاترین سطح خود در ۴۳ ماهه اخیر از خرداد ماه سال ۱۴۰۱ رسیده‌است. در چنین شرایطی افزایش فشار هزینه‌ای باعث شده شرکت‌ها برای جبران جهش قیمت نهاده‌ها قیمت فروش را افزایش دهند بطوری‌که **شاخص قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه‌شده** بیشترین مقدار ۳۲ ماهه از اردیبهشت ۱۴۰۲ را به ثبت رسانده‌است. لذا افزایش قیمت تولیدکننده به دلیل افزایش قیمت مواد اولیه همراه جهش ارزی همراه با افزایش قیمت مصرف‌کننده در این ماه و ماه‌های آتی، نگرانی بیشتر برای کاهش قدرت خرید جامعه به خصوص دهک‌های با درآمد متوسط به پایین و به تبع آن کاهش مجدد تقاضای کل و تعمیق رکود وجود خواهد داشت.

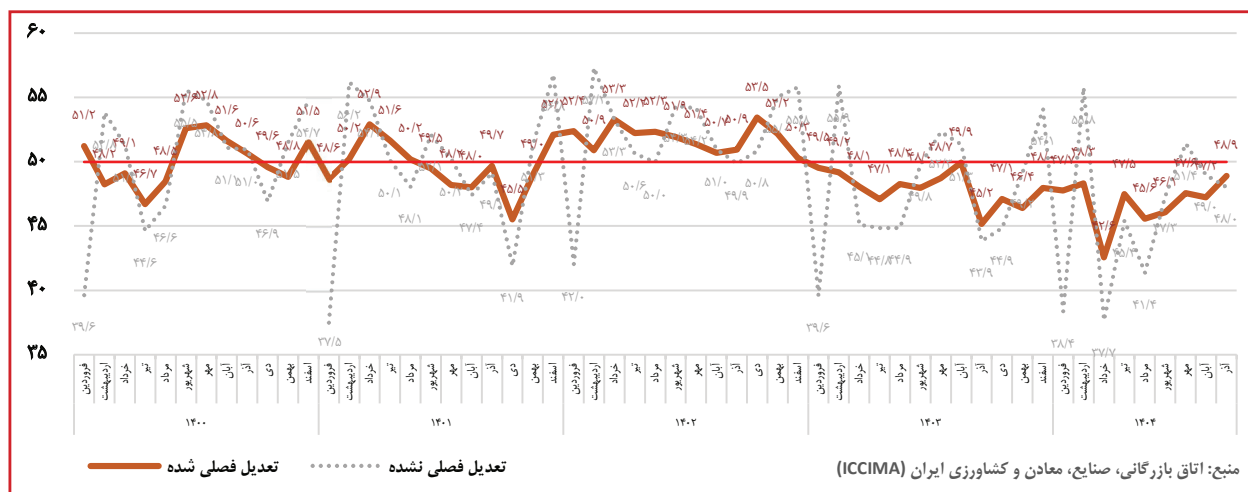
شاخص موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل در آذر ماه کاهش داشته‌است و کمترین مقدار دوازده ماهه خود از دی‌ماه سال گذشته را به ثبت رسانده‌است. به دلیل مشکلات در تأمین مواد اولیه و افزایش شدید قیمت‌ها، شرکت‌ها به میزان بیشتری از موجودی انبار خود برای تأمین سفارشات مشتریان استفاده کردند.

در بخش تجارت خارجی نیز، **شاخص میزان صادرات کالا و خدمات**، به عنوان عاملی تأثیرگذار در شاخص سفارشات جدید مشتریان، در آذرماه همچنان کاهشی و برای چهاردهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی بوده‌است. مشکلات مرتبط با رفع تعهد ارزی و محدودیت‌های تجاری و ریسک‌های ژئوپولیتیکی، مانع رشد صادرات غیرنفتی شده‌اند. در همین حال، نگرانی ناشی از اثرات تشدید تحریم‌ها، صادرات را برای کسب‌وکارها محدود و دشوار خواهد کرد و ریسک فعالیت‌های صادراتی را افزایش داده‌است که در نهایت به کاهش درآمدهای ارزی و کاهش توان رقابتی در صادرات خواهد انجامید. لذا این موضوع موید توجه سریع و صریح به موضوع صادرات غیرنفتی و رفع تعهدات ارزی و اصلاح

نظام انگیزشی آن است.

شاخص انتظارات در مورد میزان فعالیت‌های اقتصادی در ماه آینده، کمترین میزان سه ماهه خود را به ثبت رسانده است و در محدوده مرزی خنثی قرار گرفته است. این کاهش خوش‌بینی همراه با افزایش شدید نرخ ارز و بی‌ثباتی قیمت‌ها و در شرایطی که نقدینگی شرکت‌ها بسیار محدود است و رکود تورمی در فضای کسب‌وکار همچنان پابرجاست، شدت گرفته است.

نمودار ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد

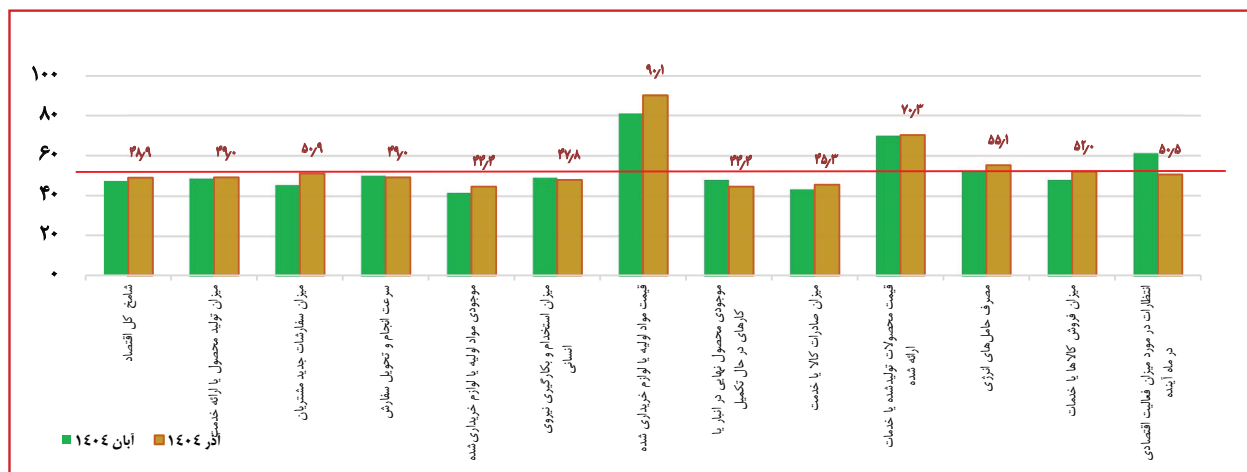

جدول ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به آذر ۱۴۰۴

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
آذر ۱۴۰۴	آبان ۱۴۰۴	آذر ۱۴۰۴	آبان ۱۴۰۴		
۴۸٫۹	۴۷٫۲	۴۸٫۰	۴۹٫۰	شامخ کل اقتصاد	مولفه‌های اصلی
۴۹٫۰	۴۸٫۶	۴۷٫۵	۵۱٫۷	میزان تولید محصول یا ارائه خدمت	
۵۰٫۹	۴۵٫۴	۵۱٫۸	۴۶٫۱	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۴۹٫۰	۵۰٫۰	۴۶٫۸	۵۳٫۰	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۴٫۴	۴۱٫۵	۴۱٫۵	۴۲٫۳	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده	
۴۷٫۸	۴۹٫۱	۴۷٫۴	۵۰٫۲	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۹۰٫۱	۸۰٫۹	۹۰٫۱	۸۰٫۹	قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	مولفه‌های کمکی
۴۴٫۴	۴۷٫۹	۴۴٫۴	۴۷٫۹	موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل	
۴۵٫۳	۴۳٫۲	۴۳٫۶	۴۳٫۶	میزان صادرات کالا یا خدمات	
۷۰٫۳	۷۰٫۰	۷۰٫۳	۷۰٫۰	قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده	
۵۵٫۱	۵۲٫۳	۶۲٫۷	۵۶٫۴	مصرف حامل‌های انرژی	
۵۲٫۰	۴۷٫۹	۵۱٫۹	۴۶٫۴	میزان فروش کالاها یا خدمات	
۵۰٫۵	۶۱٫۳	۴۶٫۶	۶۱٫۸	انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، آبان و آذر ۱۴۰۴

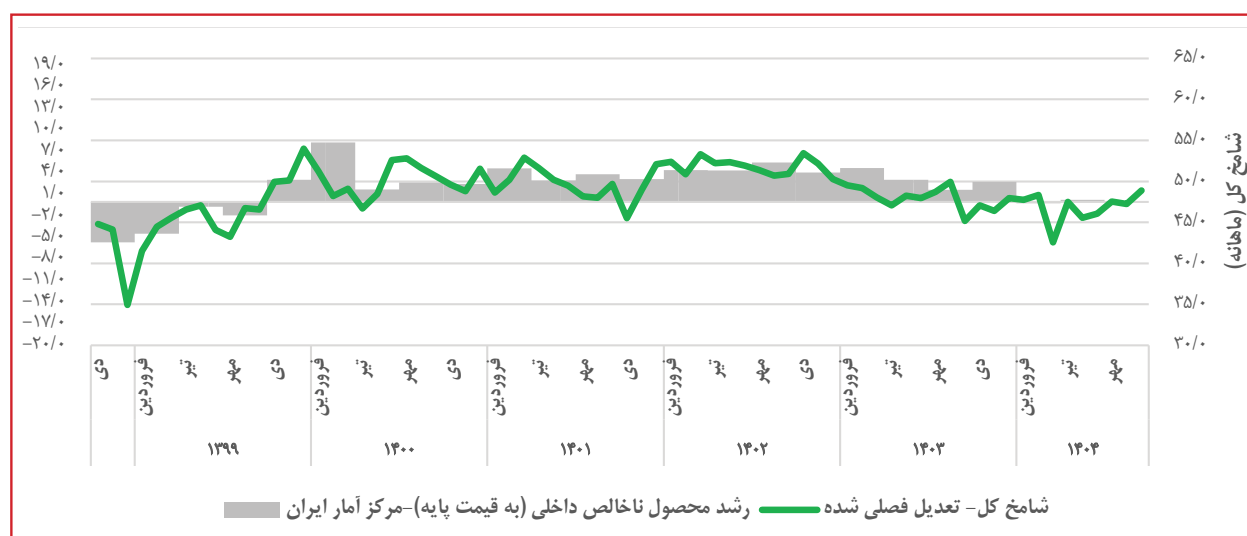
نمودار ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به آذر ۱۴۰۴، تعدیل فصلی شده

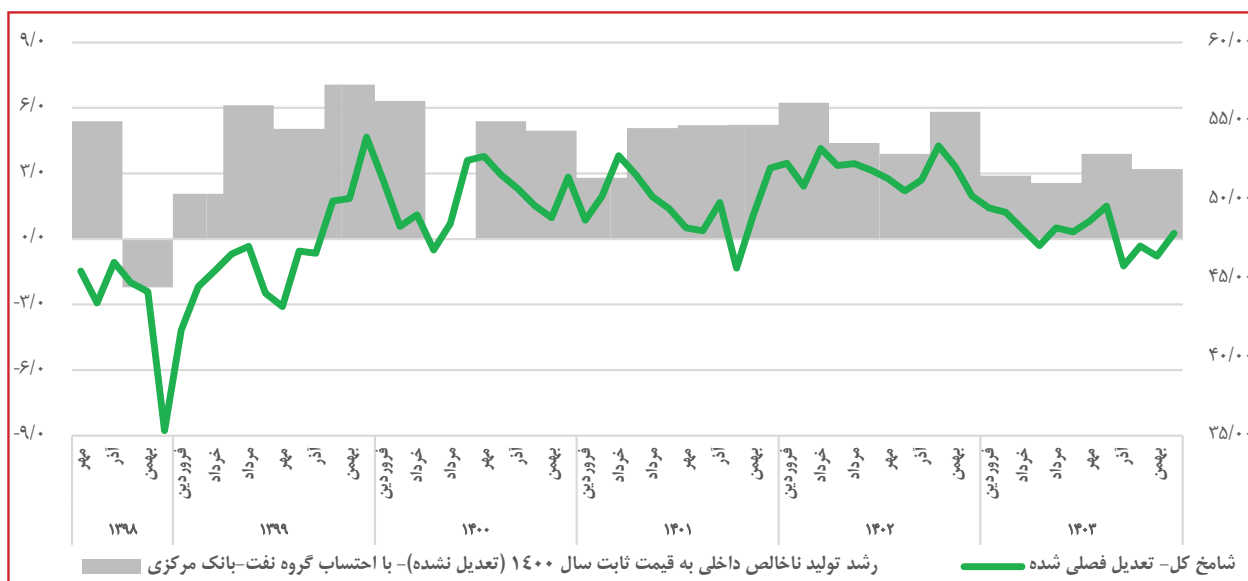
انطباق شاخص مدیران خرید کل اقتصاد با تغییرات تولید اقتصاد

هم راستایی نسبی روند شاخص کل اقتصاد با روند رشد اقتصادی طی دوره های مربوطه در سال های اخیر بسیار مهم است. به طوری که رشد و پایش شاخص مدیران خرید کل اقتصاد و انطباق آن با سایر شاخص ها و آمارهای رسمی کشور با هدف ارزیابی صحت سنجی آن با واقعیت های داده های واقعی کشور است. در این میان، انطباق شاخص با شاخص رشد اقتصادی کشور به عنوان تغییرات تولید و تغییرات کسب و کار، مهم و قابل توجه است. به دلیل محدودیت آمارهای رسمی در تولید داده ماهانه (توسط مرکز آمار ایران و بانک مرکزی ایران) از محصول/تولید ناخالص داخلی فصلی این دو نهاد آماری استفاده شده است. نکته قابل توجه، انسجام نسبی روند فصلی شاخص کل اقتصاد با روند رشد اقتصادی تولید شده دو نهاد آماری (مرکز آمار ایران و بانک مرکزی ایران) طی فصل های مربوطه در سال های اخیر است و این روند در آمارهای مرکز آمار ایران بیشتر محسوس است. بنابراین، این هم راستایی می تواند برای سیاست گذاری و تصمیم گیری های اقتصادی کشور کمک موثری نماید. به عبارت دیگر، روند شاخص می تواند شاخص پیش رو و یا پیش نگر مناسبی برای تحلیل وضعیت کسب و کارها باشد.

نمودار ۳: روند شاخص کل اقتصاد با رشد محصول ناخالص داخلی (مرکز آمار ایران) طی سال های اخیر

نمودار ۴: روند شاخص کل اقتصاد با رشد تولید ناخالص داخلی (بانک مرکزی ایران) طی سال‌های اخیر

شاخص مدیران خرید بخش صنعت

شاخص مدیران خرید صنایع کارخانه‌ای و تولیدی کشور، نمایی بارزتر برای سنجش وضعیت کسب‌وکار و روند تغییرات تولید و فروش است. براساس داده‌های حاصل از نظرسنجی میدانی این اتاق از بنگاه‌های بخش صنعت، **شاخص مدیران خرید صنعت ایران** (تعدیل شده) در آذر ماه مجدداً برای دومین ماه متوالی روند کاهشی دارد، لذا نگرانی از تداوم رکود در صنعت کارخانه‌ای را افزایش داده است. در این ماه کاهش مقدار این شاخص بیشتر تحت تأثیر کاهش در دو مؤلفه اصلی خود (موجودی مواد اولیه خریداری شده و میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی) قرار گرفته است.

شاخص مقدار تولید محصولات بخش صنعت در آذرماه، برای دومین ماه متوالی در محدوده مرزی خنثی (۵۰) قرار گرفته است که نشان‌دهنده شرایط شاخص مقدار تولید محصولات مانند ماه گذشته است. بیش از نیمی از صنایع به دلیل کمبود مواد اولیه، جهش نرخ ارز و کمبود نقدینگی، با کاهش در میزان تولید در آذرماه روبرو بوده‌اند.

شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در آذرماه نسبت به ماه گذشته افزایش جزئی داشته است. در بخش تقاضای خارجی نیز **میزان صادرات کالا** کمترین مقدار پنج ماهه خود را به ثبت رسانده است. رفع تعهد ارزی و ریسک‌های غیرتجاری و غیراقتصادی و اقتصاد بی‌ثبات بر تداوم رکود در صادرات نیز تأثیر گذاشته است.

در آذرماه **شاخص میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی** همچنان در روند نزولی طولانی مدت قرار دارد و برای چهاردهمین ماه متوالی کاهشی است و کمترین مقدار ۵ ماهه خود را به ثبت رسانده است. در حالی که شرکت‌ها با تقاضای ضعیف مشتریان و محدودیت منابع مالی روبرو هستند، افزایش نرخ ارز باعث افزایش هزینه‌ها و کمبود مواد اولیه و تولید در سطوح پایین شده است، در نتیجه شرکت‌ها در تأمین مالی نیروی انسانی دچار مشکل هستند، این در حالیست که در سمت عرضه نیروی کار کاهش انگیزه نیروی کار (به دلیل کاهش دستمزدهای واقعی کمتر از افزایش واقعی هزینه زندگی) به تداوم کمبود شدید نیروی کار ماهر در برخی صنایع کارخانه‌ای دامن زده است. ضمن این که این وضعیت در بخش صنایع کارخانه‌ای، کاهش نسبی درآمدهای جدید صندوق‌های تأمین اجتماعی را در بر خواهد داشت.

شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده در آذرماه برای بیست‌ویکمین ماه متوالی همچنان روندی کاهشی دارد و کمترین مقدار ۷۸ ماهه خود را از تیرماه سال ۱۳۹۸ به ثبت رسانده است. این کاهش، نگرانی‌ها را عمیق‌تر نشان می‌دهد. شدت افزایش نرخ ارز به حدی بوده که اکثر شرکت‌ها در شرایطی که طی ماه‌های گذشته به دلیل تقاضای ضعیف مشتریان با محدودیت‌های تأمین مالی روبرو بوده‌اند نتوانند مواد اولیه مورد نیاز خود را تأمین کنند. افزایش نرخ ارز و قیمت مواد اولیه، باعث محدودیت در دسترسی به مواد اولیه شده است، از سوی دیگر تخصیص ارز با وقفه طولانی و عملکرد نادرست در سامانه‌های مرتبط با تأمین مواد اولیه (سامانه بهینه‌سازی ارزی وزارت صمت و بورس کالا) به چالش زنجیره تأمین مواد اولیه دامن زده است.

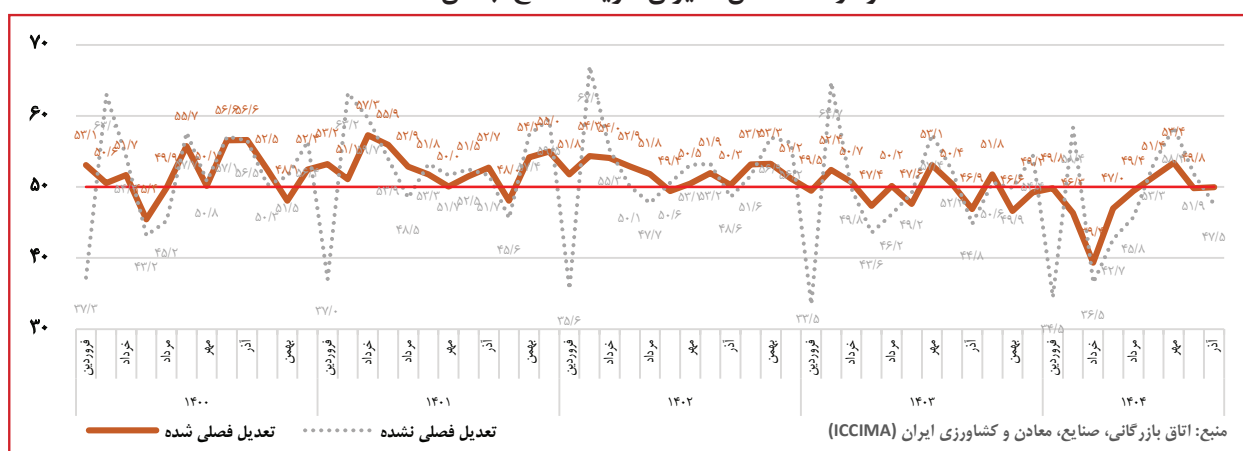
در همین حال نتایج در آذرماه نشان می‌دهد، افزایش شدید نرخ ارز بر افزایش شاخص **قیمت خرید مواد اولیه** بسیار تأثیرگذار بوده به طوری که شاخص به بالاترین میزان ۶۲ ماهه خود از آبان ماه سال ۱۳۹۹ رسیده است. که این افزایش قیمت‌ها باعث اختلال در زنجیره

تأمین مواد اولیه شده است. در این شرایط تولیدکنندگان برای جبران بخشی از هزینه‌های تولید ناچار به افزایش شاخص قیمت محصولات تولید شده شوند، به طوری که قیمت فروش در سطوح بالای خود قرار دارد و پیش‌بینی می‌شود این افزایش قیمت مواد اولیه طی ماه‌های آتی با شدت بیشتری بر قیمت محصولات تأثیر گذارد.

شاخص میزان فروش محصولات در آذرماه برای دومین ماه متوالی با کاهش روبرو بوده است. در بخش فروش خارجی نیز شاخص میزان صادرات کالا همچنان کاهشی است و کمترین مقدار پنج ماهه خود را ثبت کرده است. ریسک‌های تحریمی و مشکلات رفع تعهد ارزی از دلایل اصلی آن بوده است. ایجاد نظام انگیزشی می‌تواند نگرانی از بابت رفع تعهدات ارزی صادرگندگان را کاهش دهد و ورود ارز به مرکز مبادله ارز را تقویت نماید و زمینه مدیریت بازار ارز را فراهم سازد.

شاخص انتظارات تولید در ماه آینده در آذر ماه کمترین میزان سه ماهه خود را ثبت کرده و نیمی از صنایع، شرایط را برای ماه آتی به دلیل نوسانات نرخ ارز و ریسک‌های بالا که برنامه‌ریزی حتی در کوتاه‌مدت را هم غیرممکن کرده است، بدتر پیش‌بینی کرده‌اند.

نمودار ۵: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت

جدول ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به آذر ۱۴۰۴

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
آذر ۱۴۰۴	آبان ۱۴۰۴	آذر ۱۴۰۴	آبان ۱۴۰۴		
۴۹٫۹	۴۹٫۸	۴۷٫۵	۵۱٫۹	شاخص کل صنعت	مولفه‌های اصلی
۵۰٫۷	۵۰٫۲	۴۸٫۸	۵۳٫۷	مقدار تولید محصولات	
۵۲٫۶	۵۰٫۴	۵۰٫۶	۵۱٫۳	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۵۳٫۳	۵۳٫۴	۵۱٫۷	۵۵٫۲	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۱٫۵	۴۴٫۴	۳۵٫۳	۴۶٫۴	موجودی مواد اولیه خریداری‌شده	
۴۶٫۸	۴۸٫۵	۴۴٫۳	۵۰٫۷	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۷۸٫۵	۷۶٫۰	۹۱٫۱	۸۵٫۹	قیمت خرید مواد اولیه	مولفه‌های کمکی
۴۳٫۶	۵۰٫۱	۴۴٫۵	۵۱٫۵	موجودی محصول نهایی در انبار	
۴۵٫۸	۴۵٫۸	۴۴٫۷	۴۶٫۰	میزان صادرات کالا	
۶۸٫۴	۷۰٫۰	۶۸٫۴	۷۰٫۰	قیمت محصولات تولیدشده	
۵۴٫۸	۵۱٫۹	۵۸٫۳	۵۷٫۴	مصرف حامل‌های انرژی	
۴۸٫۴	۴۶٫۳	۴۶٫۴	۴۷٫۵	میزان فروش محصولات	
۵۲٫۴	۵۶٫۵	۴۷٫۸	۵۷٫۶	انتظارات تولید در ماه آینده	

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران آبان و آذر ۱۴۰۴

نمودار ۶: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به آذر ۱۴۰۴، تعدیل فصلی شده

جدول ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش های صنعت، تعدیل فصلی نشده، آذر ۱۴۰۴

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شاخص کل فعالیت	۳۸.۸	۵۸.۷	۳۵.۶	۴۸.۸	۴۵.۹	۵۰.۵	۵۳.۶	۴۵.۷	۴۶.۴	۵۲.۸	۵۸.۸	۴۱.۳
مقدار تولید محصولات	۳۹.۶	۶۹.۲	۳۴.۶	۴۶.۹	۴۰.۶	۵۰.۰	۵۰.۰	۴۵.۵	۵۰.۰	۵۶.۸	۶۲.۵	۳۷.۵
میزان سفارشات جدید	۳۷.۵	۶۱.۵	۳۴.۶	۵۳.۱	۴۶.۹	۵۳.۴	۵۳.۶	۵۰.۰	۵۰.۰	۶۱.۴	۶۴.۳	۵۰.۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۴۳.۸	۶۵.۴	۴۶.۲	۵۳.۱	۵۳.۱	۵۳.۴	۶۴.۳	۵۰.۰	۵۱.۴	۵۴.۵	۵۷.۱	۳۷.۵
موجودی مواد اولیه	۲۷.۱	۲۳.۱	۲۶.۹	۵۰.۰	۳۷.۵	۳۹.۸	۴۶.۴	۳۶.۴	۳۶.۵	۲۹.۵	۴۲.۹	۱۲.۵
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۱.۷	۵۳.۸	۳۴.۶	۴۰.۶	۵۰.۰	۵۰.۰	۵۳.۶	۴۰.۹	۳۷.۸	۴۵.۵	۵۵.۴	۵۰.۰
قیمت خرید مواد اولیه	۹۵.۸	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۹۰.۶	۷۵.۰	۸۶.۴	۸۹.۳	۹۰.۹	۹۰.۵	۹۵.۵	۸۹.۳	۷۵.۰
موجودی محصول (انبار)	۴۷.۹	۵۰.۰	۴۲.۳	۳۷.۵	۵۰.۰	۴۰.۹	۶۷.۹	۴۰.۹	۴۳.۲	۵۰.۰	۴۱.۱	۳۱.۳
میزان صادرات کالا	۳۵.۴	۴۶.۲	۲۶.۹	۴۶.۹	۵۰.۰	۴۳.۲	۵۰.۰	۵۰.۰	۴۸.۶	۴۳.۲	۵۰.۰	۵۰.۰
قیمت محصولات تولید شده	۶۶.۷	۸۰.۸	۷۶.۹	۸۷.۵	۷۵.۰	۷۰.۵	۷۸.۶	۵۰.۰	۶۴.۹	۷۷.۳	۵۸.۹	۵۰.۰
مصرف حامل های انرژی	۵۰.۰	۶۵.۴	۵۳.۸	۷۱.۹	۵۰.۰	۶۵.۹	۶۷.۹	۳۶.۴	۵۴.۱	۶۸.۲	۷۱.۴	۶۸.۸
میزان فروش محصولات	۳۹.۶	۶۹.۲	۵۰.۰	۴۰.۶	۳۴.۴	۵۱.۱	۵۳.۶	۳۶.۴	۴۳.۲	۵۹.۱	۵۸.۹	۳۱.۳
انتظارات تولید در ماه آینده	۳۹.۶	۷۶.۹	۲۳.۱	۵۶.۳	۲۸.۱	۵۲.۳	۵۳.۶	۵۴.۵	۳۶.۵	۵۹.۱	۵۸.۹	۳۱.۳

ماخذ: مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران آذر ۱۴۰۴

جدول ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی شده، آذر ۱۴۰۴

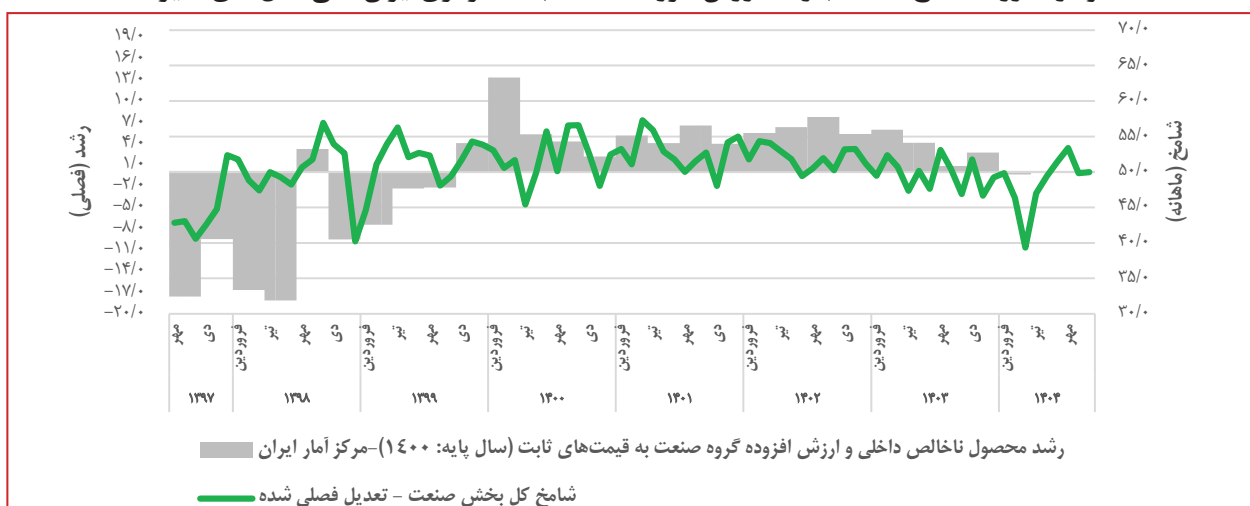
شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۴۳/۶	۵۵/۷	۳۸/۳	۴۹/۱	۴۷/۸	۵۱/۵	۵۳/۴	۴۸/۰	۴۶/۳	۵۲/۱	۵۵/۶	۴۳/۹
مقدار تولید محصولات	۴۴/۴	۶۶/۲	۳۴/۸	۴۷/۰	۴۳/۲	۵۱/۸	۴۵/۶	۴۸/۹	۵۰/۴	۵۲/۹	۵۶/۲	۳۹/۹
میزان سفارشات جدید	۴۴/۳	۵۸/۹	۳۷/۲	۴۸/۳	۵۰/۵	۵۳/۸	۵۷/۲	۵۴/۷	۴۹/۹	۵۸/۷	۵۹/۲	۵۲/۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۴۶/۹	۵۵/۸	۵۳/۷	۵۷/۰	۵۴/۱	۵۳/۹	۶۴/۳	۵۰/۵	۵۱/۱	۵۸/۱	۵۷/۰	۴۴/۴
موجودی مواد اولیه	۲۷/۷	۲۳/۱	۲۶/۹	۵۲/۵	۳۷/۵	۴۳/۵	۴۴/۷	۳۶/۴	۳۵/۹	۲۹/۵	۴۱/۵	۱۲/۵
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۷/۰	۵۳/۸	۳۸/۴	۴۵/۳	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۳/۶	۴۰/۹	۳۷/۲	۴۷/۹	۵۵/۴	۵۲/۱
قیمت خرید مواد اولیه	۸۱/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۹۰/۶	۷۵/۰	۷۹/۱	۸۹/۳	۹۰/۹	۷۶/۱	۷۹/۶	۸۹/۳	۷۵/۰
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۶/۳	۵۰/۰	۴۲/۳	۳۷/۵	۵۰/۰	۴۰/۹	۶۷/۹	۴۰/۹	۴۴/۸	۵۰/۰	۴۲/۸	۳۱/۳
میزان صادرات کالا	۴۳/۷	۵۰/۰	۲۶/۹	۴۳/۹	۵۰/۹	۴۶/۴	۴۷/۸	۴۸/۱	۵۰/۲	۴۳/۲	۵۰/۰	۵۰/۰
قیمت محصولات تولیدشده	۶۶/۷	۸۴/۵	۷۶/۹	۸۷/۵	۷۵/۰	۷۰/۵	۷۸/۶	۵۸/۱	۶۰/۴	۷۷/۳	۵۸/۹	۵۴/۷
مصرف حامل‌های انرژی	۵۲/۵	۵۳/۳	۴۵/۹	۶۶/۷	۵۰/۷	۵۸/۵	۶۰/۳	۴۰/۳	۴۹/۳	۶۱/۲	۶۱/۰	۵۷/۹
میزان فروش محصولات	۴۳/۳	۶۳/۰	۵۰/۷	۳۷/۲	۳۸/۰	۵۱/۳	۵۳/۶	۴۲/۹	۴۴/۱	۵۷/۰	۵۲/۶	۳۳/۲
انتظارات تولید در ماه آینده	۴۴/۶	۷۶/۲	۲۷/۱	۵۷/۳	۴۰/۵	۵۳/۸	۵۴/۸	۶۲/۴	۴۲/۷	۵۹/۲	۵۶/۳	۲۷/۵

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، آذر ۱۴۰۴

انطباق شاخص مدیران خرید صنعت با تغییرات تولید صنعتی

ارزیابی صحت‌سنجی شاخص مدیران خرید کل اقتصاد با واقعیت‌های داده‌های رسمی و واقعی کشور و تطبیق روند شاخص مدیران خرید صنعت با تغییرات تولید صنعتی مهم است. در این میان، انطباق شامخ با رشد ارزش افزوده بخش صنعت کشور به عنوان تغییرات تولید صنعت و تغییرات کسب‌وکار حوزه صنایع کارخانه‌ای، قابل توجه است. به دلیل محدودیت آمارهای رسمی در تولید داده ماهانه از آمار ارزش افزوده بخش صنعت (قیمت ثابت) مرکز آمار ایران استفاده شده است. همان طور که ملاحظه می‌شود روند شامخ صنعت کشور به طور نسبی هم‌راستا با روند رشد ارزش افزوده بخش صنعت طی فصل‌های مربوطه در سال‌های اخیر است. این موضوع در سیاست‌گذاری کشور به خصوص در حوزه‌های شاخص‌های پیشرو می‌تواند کمک اساسی نماید.

نمودار ۷: روند شامخ صنعت با رشد ارزش افزوده صنعت (بانک مرکزی ایران) طی سال‌های اخیر

چالش‌ها و رهیافت‌ها از دید برخی از فعالان اقتصادی در آذر ۱۴۰۴

کمبود مواد اولیه و افزایش شدید قیمت: بخش عمده‌ای از فعالان اقتصادی به کمبود یا نبود مواد اولیه، افزایش افسارگسیخته قیمت نهاده‌ها، عرضه محدود در بورس کالا، اشاره کرده‌اند که در برخی موارد این مسئله منجر به تعطیلی یا کاهش ظرفیت خطوط تولید، یا تعدیل نیرو شده است.

همچنین افزایش نرخ ارز به عنوان عامل تشدیدکننده جهش قیمت مواد اولیه ذکر شده و امکان برنامه‌ریزی حتی در کوتاه‌مدت را از بنگاه‌ها سلب کرده است.

عدم تخصیص ارز و مشکلات ثبت سفارش و رفع تعهد ارزی: عدم تخصیص یا تأخیر طولانی در تخصیص ارز، عدم تأیید ثبت سفارش‌ها توسط وزارت صمت، صف‌های طولانی، مشکلات سامانه‌ای، و ناتوانی در رفع تعهد ارزی از مهم‌ترین موانع تأمین مواد اولیه عنوان شده‌اند. فعالان اقتصادی گزارش داده‌اند که این مشکلات، ترخیص کالا، واردات مواد اولیه و تداوم تولید را مختل کرده و ریسک فعالیت اقتصادی را به شدت افزایش داده است.

نوسانات شدید و بی‌ثباتی نرخ ارز: نوسان شدید نرخ ارز، فاصله زیاد نرخ‌های رسمی و بازار آزاد، موجب افزایش هزینه تمام‌شده، تشدید افزایش قیمت مواد اولیه، افزایش ریسک قراردادهای و از بین رفتن امکان برنامه‌ریزی تولید شده است. سیاست‌های ارزی نیز از سوی فعالان اقتصادی به عنوان عاملی تشدیدکننده نااطمینانی ذکر شده‌اند.

کمبود نقدینگی و مشکلات شدید مالی بنگاه‌ها: کمبود نقدینگی، دشواری تأمین سرمایه در گردش، اعطای چک‌های بلندمدت، سختی برگشت وجه فروش و تأخیر در وصول مطالبات از مشکلات جدی بنگاه‌هاست.

رکود بازار و تقاضای ضعیف: رکود تورمی، کاهش قدرت خرید، فروش ضعیف و احتیاط شدید مشتریان باعث شده بازار بسیاری از صنایع را کد باشد. برخی فعالان هشدار داده‌اند که در صورت ادامه روند کنونی، تعطیلی گسترده واحدهای تولیدی و بیکاری وسیع نیروی کار در پیش خواهد بود.

مشکلات انرژی (گاز و برق): کمبود گاز، قطعی یا محدودیت برق و هزینه‌های بالای انرژی از دیگر مشکلات مطرح شده‌اند که منجر به توقف یا کاهش تولید و افزایش هزینه‌ها شده است.

مشکلات گمرکی، بورس کالا و بروکراسی اداری: افزایش قیمت‌ها در بورس کالا، ابهام در سازوکار عرضه، ابطال معاملات، مشکلات گمرکی از جمله عواملی هستند که به نااطمینانی، توقف تولید و افزایش هزینه‌ها دامن زده‌اند.

جمع‌بندی کلی

شاخص مدیران **خرید کل اقتصاد** در آذرماه برای **بیست‌ویکمین** ماه متوالی پایین‌تر از سطح خنثی (۵۰) قرار دارد و همراه با آن، افزایش شدید قیمت مواد اولیه و به تبع آن افزایش نرخ تورم، نشان از آن دارد که اقتصاد ایران همچنان در مسیر **رکود-تورمی** قرار داشته و در حال تعمیق می‌باشد. لذا فضای فعالیت کسب‌وکارها شکننده و دشوار است. افت هم‌زمان شاخص‌های تولید، موجودی مواد اولیه، سرعت انجام سفارشات و اشتغال، بیانگر تشدید هم‌زمان فشارهای سمت عرضه و تقاضاست. هرچند شاخص سفارشات جدید پس از یک سال به محدوده خنثی بازگشته، اما این بهبود نشانه‌ای از احیای پایدار تقاضا نیست و در سایه نااطمینانی اقتصادی، نوسانات شدید نرخ ارز و تورم فزاینده، رفتار تقاضا همچنان محتاط و ضعیف باقی مانده‌است. در نتیجه، رکود ساختاری اقتصاد تداوم یافته و اعتماد فعالان اقتصادی بیش از پیش تضعیف شده‌است.

در بخش صنعت، شاخص مدیران خرید پس از دو ماه توقف نسبی افت، مجدداً کاهش یافته و نگرانی‌ها نسبت به تداوم رکود صنعتی را افزایش داده‌است. کاهش گسترده فعالیت در اغلب صنایع، نبود رشد پایدار در تولید و افت هم‌زمان موجودی مواد اولیه و اشتغال نشان می‌دهد که بهبود مقطعی ماه‌های گذشته پایدار نبوده‌است. **کمبود مواد اولیه** برای بیست‌ویکمین ماه متوالی و ثبت کمترین سطح ۷۸ ماهه، نتیجه مستقیم جهش نرخ ارز، افزایش شدید قیمت نهاده‌ها، تأخیر در تخصیص ارز و عملکرد ناکارآمد سامانه‌های ثبت سفارش، بورس کالا و تامین منابع ارزی است که زنجیره تأمین صنعت را به شدت مختل کرده‌اند.

در آذرماه، افزایش شدید نرخ ارز و جهش قیمت مواد اولیه مهم‌ترین متغیرهای اثرگذار بر تولید بوده‌اند. رشد نرخ ارز هزینه واردات مواد اولیه و واسطه‌ای را به شدت افزایش داده و فشار هزینه‌ای قابل توجهی بر بنگاه‌ها وارد کرده‌است، به گونه‌ای که **قیمت خرید مواد اولیه** به بالاترین سطح ۶۲ ماهه و قیمت فروش محصولات به بالاترین سطح ۳۲ ماهه رسیده است. این انتقال فشار هزینه به قیمت فروش در شرایطی رخ داده که تقاضای داخلی ضعیف و قدرت خرید خانوارها به شدت محدود شده‌است، بنابراین بنگاه‌ها علی‌رغم افزایش قیمت‌ها، کاهش فروش را گزارش کرده‌اند. استفاده از موجودی انبار برای پاسخ به سفارشات کوتاه‌مدت نیز منجر به افت محسوس موجودی محصول نهایی شده‌است.

وضعیت بازار کار همچنان تحت فشار شدید قرار دارد. **شاخص اشتغال** در کل اقتصاد و بخش صنعت برای ماه‌های متوالی در محدوده رکودی باقی مانده و در آذرماه نیز **کاهش** بیشتری را تجربه کرده‌است. کمبود نقدینگی، افزایش هزینه‌ها و نااطمینانی نسبت به آینده، بنگاه‌ها را به سمت توقف جذب نیرو یا تعدیل سوق داده‌است. از سوی دیگر، کاهش دستمزد واقعی در برابر تورم بالا، انگیزه نیروی کار را تضعیف کرده و کمبود نیروی انسانی ماهر در بسیاری از صنایع تشدید شده‌است، وضعیتی که به شکل گیری یک دوگانگی ناپایدار در بازار کار انجامیده‌است. این دوگانگی، زمینه ساز کاهش نسبی درآمد صندوق‌های تامین اجتماعی و به تبع آن، کاهش نسبت پشتیبانی این صندوق‌ها خواهد شد.

در بخش خارجی نیز، صادرات کالا و خدمات برای چهاردهمین ماه متوالی در محدوده رکودی باقی مانده‌است. مشکلات رفع تعهد ارزی و نبود مکانیزم نظام انگیزشی برای رفع تعهدات ارزی، محدودیت‌های بانکی، ناکارآمدی سامانه‌ها و افزایش ریسک‌های تحریمی، هزینه و ریسک صادرات را افزایش داده و موجب کاهش درآمدهای ارزی و تضعیف توان رقابتی بنگاه‌ها شده‌است.

در مجموع، هرچند **شاخص انتظارات تولید** در ماه‌های گذشته بهبود یافته بود، اما در آذرماه خوش‌بینی فعالان اقتصادی مجدداً کاهش یافته و انتظارات به محدوده مرزی خنثی بازگشته‌است. افزایش شدید نوسانات ارزی، کمبود نقدینگی، ضعف تقاضا، تداوم اختلال در تأمین مواد اولیه و بی‌ثباتی سیاستی، چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد ایران را مبهم، شکننده و آسیب‌پذیرتر است. برای جلوگیری از تعمیق رکود و تبدیل هرگونه بهبود مقطعی به مسیر رشد پایدار، تمرکز سیاست‌گذاران بر ثبات نرخ ارز، اصلاح سامانه‌های ثبت سفارش و بورس کالا، افزایش دسترسی تولیدکنندگان به نقدینگی، بهبود زیرساخت‌های انرژی و ایجاد ثبات و پیش‌بینی‌پذیری در مقررات ضروری است.

۱۰۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهبتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۲۵٪) ۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۳۰٪) ۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۱۵٪) ۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۱۰٪) ۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۲۰٪) ۶. قیمت خرید مواد اولیه ۷. موجودی محصول نهایی در انبار ۸. میزان صادرات کالا ۹. قیمت محصولات تولیدشده ۱۰. مصرف حامل‌های انرژی ۱۱. میزان فروش محصولات ۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

معرفی طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص Purchasing (PMI) Manager's Index)، که در فارسی به اختصار شامخ نام‌گذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهبتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هریک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد

PMI در برخی از کشورها در دسامبر ۲۰۲۵

عنوان: طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

تاریخ: آذر ماه ۱۴۰۴ / شماره گزارش: ۸۷ / RC-1404-CSM-S1-PM-1158

صاحب انتشار: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

تهیه و تنظیم: مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

راه ارتباطی:

عبیسی منصوری؛ رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران / e.mansouri@iccima.ir

زهرا ناصری؛ مدیر مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴ / z.nasari@iccima.ir

حانیه زیادللو؛ رئیس گروه طرح‌های آماری و آمارهای ثبتی / h.ziyadloo@iccima.ir

تلفن تماس: ۰۲۱-۸۵۷۳۳۶۰۰

ملاحظات: الف- حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مآخذ بلامانع خواهد بود.

ب- مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نمی‌باشد.